

Identitats i Creences a l'Antic Egipte

Codi: 44502

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315555 Egiptologia	OB	1	A

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Marc Orriols Llonch

Correu electrònic: Marc.Orriols@uab.cat

Equip docent extern a la UAB

Lucía Díaz-Iglesias Llanos

Miguel Ángel Molinero Polo

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

El mòdul té com objectius generals:

A) Apropar l'estudiant als continguts següents, de manera crítica i sempre a partir de l'anàlisi directa de les fonts textuais, iconogràfiques i arqueològiques i de la lectura de bibliografia especialitzada i actualitzada:

1) Qüestions d'identitats i gènere (vida, integració social, sexualitat, violència), de manera que l'estudiant conegui com vivia y es desenvolupava l'individu en societat a l'antic Egipte.

2) Història de la religió egípcia.

3) Principals categories del pensament i la cosmovisió egípcis. Panteó, cosmogonia i creences funeràries. Cicles mítics, ritu, culte, màgia i religiositat individual a l'antic Egipte.

B) Analitzar els pressupostos teòrics i metodològics amb què s'aborda l'estudi d'aquests continguts.

Competències

- Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
- Analitzar les creences religioses i l'univers simbòlic i ritual de l'antic Egipte en el seu context històric i cultural a través de la interpretació de les fonts textuais, arqueològiques i iconogràfiques que els documenten.
- Fonamentar l'epistemologia i la metodologia de la historiografia egíptològica i valorar les diferents corrents historiogràfiques pròpies de la disciplina.

- Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responenent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
- Reflexionar críticament sobre qüestions sociològiques i antropològiques d'actualitat en Egiptologia.
- Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
- Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Resultats d'aprenentatge

1. Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
2. Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
3. Analitzar les principals creences antropològiques, cosmogòniques, cosmològiques i funeràries egípcies, així com el panteó i els principals cicles mítics de l'antic Egipte.
4. Descriure les pràctiques rituals dels antics egipcis: cerimonials regis, cultes funeraris i als ancestres, culte en els temples, màgia i pietat personal.
5. Explicar el desenvolupament històric de la religió egípcia, en els aspectes teològics, mítics, rituals, socials i polítics, des dels orígens fins a l'Època Grecoromana.
6. Identificar els trets definidors de les concepcions i pràctiques identitàries i de gènere de l'antic Egipte centrades en l'individu: edat, intimitat, sexualitat, marginació.
7. Identificar els trets definidors de les concepcions i pràctiques identitàries i de gènere de l'antic Egipte centrades en la societat: etnicitat, territorialitat, alteritat, estrangeria, parentiu i relacions socials i econòmiques entre individus i famílies.
8. Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
9. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
10. Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responenent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
11. Reflexionar críticament sobre les principals categories del pensament i la cosmovisió egipcis, entre elles les de divinitat, d'ordre còsmic i social, de dialèctica ordre-caos i de reialesa divina.
12. Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
13. Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.
14. Valorar les diferents posicions teòriques relacionades amb l'estudi de la religió egípcia.
15. Valorar les noves tendències historiogràfiques relacionades amb l'estudi de la societat i l'economia egípcies.

Continguts

Aquest mòdul consta de dues matèries:

- 1) Gènere i identitats a l'antic Egipte (primer semestre, d'octubre a febrer)
- 2) Religió egípcia (segon semestre, de febrer a juny)

MATÈRIA 1: GÈNERE I IDENTITATS A L'ANTIC EGIPT

1. Estudis de gènere i Egiptologia
2. La fertilitat i l'embaràs

3. El naixement
4. La concepció de la infància i l'al·letament
5. Els ritus de pas de la pubertat
6. La poesia eròtic-amorosa
7. Homes i dones: els rols de gènere
8. El matrimoni i la família
9. Les relacions sexuals
10. La vellesa i la mort

UN TREBALL DE CURS. LLIURAMENT: 31/01/2022

UN EXAMEN: 02/02/2022

MATÈRIA 2: RELIGIÓ EGÍPCIA

1. L'estudi de la religió egípcia antiga
 - 1.1. La Història de les religions i l'estudi de la religió egípcia Antiga
 - 1.2. La complexitat de les fonts per l'estudi de la religió egípcia Antiga
2. Subsistema de creences
 - 2.1. La mitologia. El problema de la seva aparent absència en fonts narratives
 - 2.2. Les cosmogonies i la comprensió egípcia de l'univers
 - 2.3. La concepció de la divinitat i la diversitat de la seva comprensió historiogràfica. La *multiplicitat d'aproximacions*
 - 2.4. La concepció de l'ésser humà
 - 2.5. Creences escatològiques
3. Subsistema de valors
 - 3.1. L'ètica egípcia
4. Subsistema de rituals
 - 4.1. Temples, ritual oficial i sacerdoci
 - 4.2. La religiositat individual i la màgia
 - 4.3. Pràctiques funeràries
5. La religió egípcia fora d'Egipte
 - 5.1. Religió egípcia a Núbia
 - 5.2. La religió egípcia fora de la Vall del Nil a l'Antiguitat clàssica

TREBALLS: data per determinar

UN EXAMEN: data per determinar (juny 2022)

Metodologia

Especificació de en què consisteix l'ACTIVITAT AUTÒNOMA DE L'ALUMNE

a) Estudi (estudiar es aquell procés o conjunt d'activitats personals o grupals que condueixen a saber coses i a poder explicar-les de manera coherent i ordenada, oralment o per escrit).

b) Treball personal: lectura crítica de bibliografia; realització de treballs i pràctiques; preparació d'exposicions a classe, seminaris i debats; exercicis d'anàlisi de fonts textuais; exercicis d'interpretació de fonts iconogràfiques i arqueològiques; estudis de cas; portar al dia la carpeta de l'estudiant; preparació d'exàmens.

Important: La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials teòriques i pràctiques amb suport de les TIC	80	3,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Exàmens	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Supervisades			
Tutories, seminaris, intervencions i exposicions a classe	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal de l'alumne	134	5,36	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Avaluació

Sistema d'avaluació del mòdul

Cadascuna de les dues matèries que componen el mòdul s'avalua de manera independent. La nota final del mòdul resulta de la mitjana aritmètica de les notes finals de les dues matèries.

Per superar el mòdul cal superar l'avaluació de les dues matèries que el componen.

A la taula, no s'especifiquen les hores de dedicació a cada activitat perquè poden variar d'un estudiant a un altre. Les hores totals aproximades de treball personal de l'estudiant s'especifiquen a la taula de la secció de "Metodologia".

L'avaluació consistirà en tres tipus d'activitats:

1) Exàmens (vegeu secció "Continguts"). Excepte per causes justificades, els estudiants de la modalitat virtual realitzaran els exàmens en sincronia amb els estudiants de la modalitat presencial, en connexió per Microsoft

Teams i amb la càmera activada. Quan això no els sigui possible, acordaran amb el professor el dia i l'hora de realització de l'examen, que seran el més propers possible als de l'examen original.

2) Intervencions i presentacions a classe; participació activa a tutories i seminaris.

3) Treballs individuals o en grup.

En cas que algunes d'aquestes proves no es puguin fer presencialment per raons sanitàries s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Microsoft Teams. El professor vetllarà per assegurar-se l'accés de l'alumnat a aquests recursos o li oferirà altres recursos alternatius que estiguin al seu abast.

Pel que fa al procediment de revisió de qualificacions, en el moment de realització de cada activitat d'avaluació els professors informaran l'alumnat del mateix.

Pel que fa a les recuperacions d'exàmens, el professor acordarà amb els estudiants les dates, que hauran d'estar compreses dins del mes següent a la realització de l'examen original. Podran presentar-se a la recuperació també aquells estudiants que, tot i haver aprovat un examen, desitgin pujar nota. En principi, els treballs i activitats que l'estudiant realitza autònomament no estan subjectes a recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
2 exàmens	60%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15
Participació activa a tutories i seminaris i intervencions a classe	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Treballs individuals o en grup amb eventual exposició a classe	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Bibliografia

MATÈRIA 1: GÈNERE I IDENTITATS A L'ANTIC EGIPT

Bibliografia obligatòria

Campagno, M. 2009. Kinship and Family Relations. Dins: Frood, E.; Wendrich, W. (eds.) *UCLA Encyclopedia of Egyptology*.

Marshall, A. 2015. Égypte ancienne. De l'efficacité des tests de grossesse. *Archéologia* 538: 62-65.

Marshall, A. 2015. The nurture of children in ancient Egypt. *GM* 247: 51-62.

Meskel, L. 2002. *Private Life in New Kingdom Egypt*. Princeton; Oxford: Princeton University Press.

Orriols i Llonch, M. 2009. Léxico e iconografía erótica del antiguo Egipto: la cópula a tergo. *TdE* 5 (2): 123-137.

Roth, A.M. 2006. Little women: gender and hierarchic proportion in Old Kingdom mastaba chapels. Dins: Bárta, M. (ed.) *The Old Kingdom Art and Archaeology. Proceedings of the Conference Held in Prague, May 31 - June 4, 2004*: 281-296. Prague: Czech Institute of Egyptology, Faculty of Arts, Charles University in Prague.

Sweeney, D. 2011. Sex and Gender. Dins: Frood, E.; Wendrich, W. (eds.) *UCLA Encyclopedia of Egyptology*.

Sweeney, D. 2006. Women Growing Older in Deir el-Medina. Dins: Dorn, A.; Hofmann, T. (eds.) *Living and Writing in Deir el-Medine. Socio-historical Embodiment of Deir el-Medine Texts*. AH19: 135-153. Basel: Schwabe.

Wegner, J. 2009. A Decorated Birth-Brick from South Abydos: New Evidence on Childbirth and Birth Magic in the Middle Kingdom. Dins: Silverman, D.P.; Simpson, W.K.; Wegner, J. (eds.) *Archaism and Innovation: Studies in the Culture of Middle Kingdom Egypt*:447-496. New Haven; Philadelphia: Department of Near Eastern languages and civilizations, Yale University; University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology.

Bibliografia complementària

Frood, E. 2010. Social Structure and Daily Life: Pharaonic. Dins: Lloyd, A.B. (ed.) *A Companion to Ancient Egypt*, vol. 1: 469-490. Chichester; Malden: Wiley-Blackwell.

Graves-Brown, C. (ed.) 2008. *Sex and Gender in Ancient Egypt. 'Don Your Wig for a Joyful Hour'*. Swansea: Classical Press of Wales.

Janssen, R.M.; Janssen, J.J. 1990. *Growing up in Ancient Egypt*. London: Rubicon Press.

Janssen, R.M.; Janssen, J.J. 1996. *Getting old in Ancient Egypt*. London: Rubicon Press.

Marshall, A. 2013. *Être un enfant en Égypte ancienne*. [Monaco]: Éditions du Rocher.

Marshall, A. 2015. *Maternité et petite enfance en Égypte ancienne*. Monaco: Éditions du Rocher.

Meskel, L. 1999. *Archaeologies of Social Life. Age, Sex, Class et cetera in Ancient Egypt*. Oxford: Blackwell.

Meskel, L. 2000. Cycles of Life and Death. Narrative homology and archaeological realities. *World Archaeology* 31: 423-441.

Meskel, L. 2004. *Object Worlds in Ancient Egypt: Material Biographies Past and Present*. Oxford: Berg.

McDowell, A.G. 1999. *Village Life in Ancient Egypt. Laundry Lists and Love Songs*. Oxford: Oxford University Press.

Szpakowska, K. 2008. *Daily Life in Ancient Egypt. Recreating Lahun*. Oxford: Blackwell.

MATÈRIA 2: RELIGIÓ EGÍPCIA

Bibliografia bàsica

Assmann, J. 1995. *Egyptian Solar Religion in the New Kingdom. Re, Amun and the Crisis of Polytheism*. London; New York: KPIL.

Derchain, Ph. 1977. Religión egípcia. Dins Puech, H.-Ch. (ed.). *Las religiones antiguas*, vol. I. Col. Historia de las Religiones Siglo XXI 1: 101-192. Madrid: Siglo XXI.

Dunand, F.; Lichtenberg, R. 1999. *Las momias. Un viaje a la eternidad*. Barcelona: Ediciones B.

Forman W.; Quirke, St. 1996. *Hieroglyphs and the Afterlife in Ancient Egypt*. London: British Museum Press.

Frankfort, H. 1998 [1948]. *La religión egípcia antigua*. Barcelona: Laertes.

Hornung, E. 1991 [1971]. *El uno y los múltiples. Concepciones egipcias de la divinidad*. Madrid: Trotta.

Molinero Polo, M.Á. 2000. [voces de la mitología egípcia]. Dins Alvar, J. (coord.): *Diccionario de mitología universal*. Madrid: Espasa Calpe.

Pernigotti, S. 1990. El sacerdote. Dins Donadoni, S. (ed.) *El hombre egipcio*. Madrid: Alianza.

Quirke, S. 2003 [1992]. *La religión del antiguo Egipto*. Madrid: Oberon.

Redford, D.B. (ed.) (2003). *Hablan los dioses. Diccionario de la religión egipcia*. Barcelona: Crítica. [és una reunió de les veus relacionades amb la religió de Redford, D.B.(ed.) 2001. *Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt*. Oxford: OUP].

Wilkinson, R.H. 2003. *Todos los dioses del Antiguo Egipto*. Madrid: Oberón.

Yellin, J.W. 2012. Nubian Religion. Dins Fisher, M.M.; Lacovara, P.; Ikram, S.; D'Auria, S. (eds.). *Ancient Nubia. African Kingdoms on the Nile*: 125-144. Cairo: American University in Cairo Press.

Bibliografia complementària

Alvar, J. 2001. *Los misterios. Religiones "orientales" en el Imperio Romano*. Barcelona: Crítica.

Assmann, J. 2001 [1984]. *The Search for God in Ancient Egypt*. Ithaca; London: Cornell University Press.

Assmann, J. 1989. *Maât: l'Égypte pharaonique et l'idée de justice sociale*. Conférences, essais et leçons du Collège de France. Paris: Julliard.

Assmann, J. 2003. *Mort et au-delà dans l'Égypte ancienne*. Collection Champollion. [Monaco]: Éditions du Rocher.

Dunand, F.; Zivie-Coche, C. 1991. *Dieux et hommes en Égypte*. Paris: Armand Colin.

Eaton, K. 2013. *Ancient Egyptian Temple Ritual. Performance, Pattern, and Practice*. Routledge Studies in Egyptology 1. New York; Abingdon: Routledge.

Ikram, S.; Dodson, A. 1998. *The mummy in ancient Egypt: equipping the dead for eternity*. London: Thames and Hudson Ltd.

Leitz, Ch. (coord.) 2002. *Lexikon der ägyptischen Götter und Götterbezeichnungen*, 7 vols. OLA 110-116. Leuven: Peeters.

Smith, N. 2017. *Following Osiris: Perspectives on the Osirian Afterlife from Four Millennia*. Oxford: Oxford University Press.

Ritner, R.K. 1995². *The Mechanics of Ancient Egyptian Magical Practice*. SAOC 54. Chicago: UChP.

Willems, H. 2008. *Les textes des sarcophages et la démocratie. Éléments d'une histoire culturelle du Moyen Empire égyptien*. Paris: Cybele.

Wilkinson, R. H. 2002. *Los templos del antiguo Egipto*. Barcelona: Destino.

Programari

No cal cap programa específic per cursar aquest mòdul.